

بررسی سیاست افزایش تولید گندم به منظور برنامه ریزی برای تثبیت و توسعه تولید گندم

منصور شاه ولی^۱

چکیده

این پژوهش به بررسی سیاست کشاورزی افزایش تولید گندم (طرح محوری گندم) می پردازد تا جنبه های سه گانه فنی، حمایتی و انگیزشی آن را در ایجاد اطمینان برای تولید گندم معلوم کرده و چگونگی تقویت آنها را تبیین نماید. این پژوهش در شهرستانهای داراب، مردوشت و آباد استان فارس انجام گرفت که برای انجام آن از روش تحقیق پیمایشی استفاده گردید. اطلاعات به کمک پرسشنامه جمع آوری شد و جمعا ۱۳۵ نفر مورد پرسش قرار گرفتند. اطلاعات جمع آوری شده به کمک اماره های کمی و کیفی در دو قسمت "توصیفی" و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان می دهد که برتری سیاست کشاورزی فعلی افزایش تولید گندم نسبت به سیاستهای گذشته در آن است که جنبه های حمایتی و انگیزشی آن، علاوه بر جدیت در انجام همکاریهای فنی با گندمکاران بسیار قوی است. از بین برنامه های مختلف آموزشی که در قالب این سیاست به گندمکاران ارائه می شوند، برنامه های صدا و سیما به مراتب بیش از سایر برنامه های آموزشی بر حمایت و برانگیختن گندمکاران برای تولید و تحویل گندم به دولت موثر بوده اند. به عنوان مثال، برنامه های صدا و سیما در موارد زیر تاثیر معنی داری داشته اند:

- ۱ - برانگیختن گندمکاران به تامین گندم کشور
 - ۲ - انعکاس قدر دانی مردم و مسئولان نسبت به گندمکاران برای تولید گندم
 - ۳ - با اهمیت تلقی کردن تلاش گندمکاران در نزد خودشان
 - ۴ - اهمیت دادن به تولید گندم نسبت به سایر کشتها در نزد گندمکاران
 - ۵ - بهبود مهارتها و فعالیتهای تولیدی گندمکاران برای تولید گندم
- در این مقاله پیشنهادهایی به منظور برنامه ریزی برای تثبیت و توسعه سیاست افزایش تولید گندم از طریق صدا و سیما ارائه می شود.

مقدمه

بدلیل اهمیت گندم دولت مردان ایران، از دیرباز سیاستهای تشویقی مختلفی را به منظور تأمین این محصول استراتژیک برای کشور بکار گرفته‌اند. از قدیمی‌ترین این نوع سیاستها، می‌توان "قانون عمران دهات" مصوب سال ۱۳۱۶ شمسی توسط مجلس وقت را نام برد که طی آن اداره کل فلاحت موظف گردید تا به مالکین و زارعینی که از نظر افزایش محصول و عمران اراضی، طبق دستورالعملی خاص، جوایزی اعطاء نماید (ملک محمدی و همکاران، ۱۳۶۸).

در دوره حاضر نیز، بین سالهای ۱۳۵۲ الی ۱۳۶۶، که واردات گندم شدیداً کاهش یافته بود، مشخص‌ترین دوره از لحاظ بکارگیری سیاستهای تشویقی برای تولید هر چه بیشتر گندم بوده است. فعالیتهای انجام شده در این مقطع شامل پرداخت جوایز نقدی بوده است که علاوه بر گندمکاران، به عاملین خرید گندم نیز جوایز نقدی (پول نقد) پرداخت می‌گردید. از سال زراعی ۶۲-۱۳۶۱، جوایز جنسی نیز برای تشویق گندمکاران برای تحویل گندم تولیدی خود به سیلوهای دولتی بکار گرفته شد؛ نظیر تحویل بلاعوض چای، قند و کود شیمیایی به کشاورزانی که گندم خود را به دولت بفروشدند. از سال ۱۳۶۳ شمسی، بنابر تصویب شورای عالی اقتصاد کشور، از کمکهای غیرنقدی برای تشویق گندمکاران استفاده شد که متناسب با تناژ گندم تحویلی، جوایزی نظیر کالاهای خانگی، وسایل حمل و نقل سبک و سنگین و وسایل کشاورزی، به گندمکاران داده می‌شد.

بکارگیری سیاستهای تشویقی برای تولید گندم و تحویل آن به دولت، همواره با مشکلات مختلفی همراه بوده است. بطور مثال، نتایج یک گزارش تحقیق پیرامون عملکرد بکارگیری جوایز برای ترغیب و تشویق گندمکاران به تولید و تحویل گندم به دولت در سال ۱۳۶۷ در استان تهران (ملک محمدی و همکاران، ۱۳۶۷) نشان می‌دهد که سیاستهای تشویقی بکار گرفته شده، عمدتاً براساس شرطی کردن افراد گندمکار برای تولید و تحویل گندم به سیلوها در مقابل دریافت جوایز بوده است. بروز ناهماهنگی در ارائه جوایز و یا اجرای برنامه‌های تشویقی، بر رفتار کشاورزان (تولید و تحویل گندم) اثر سوء داشته است. از جمله ناهماهنگی‌ها می‌توان از تغییرات مکرر در تعیین ضوابط ارائه جوایز و یا عدم هماهنگی دستگاههای اجرایی در عملی کردن صحیح و کامل برنامه‌های تشویقی نام برد که سرانجام سیاستهای تشویقی فوق‌الذکر، در سال ۱۳۶۷ شمسی متوقف گردید.

از سال ۱۳۶۸ شمسی وزارت کشاورزی، سیاست افزایش تولید گندم را در قالب "طرح محوری گندم" آغاز نمود. ضرورت اجرای این طرح ناشی از افزایش مصرف سرانه گندم از یک طرف و افزایش نسبت هزینه نان به کل هزینه مواد خوراکی، هم برای مناطق شهری و هم مناطق روستائی از طرف دیگر بوده است (شاه ولی، ۱۳۷۶).

برای اجرای طرح محوری گندم تمهیداتی نظیر "ارائه خدمات ماشین‌آلات"، "تأمین بذر"،

"مبارزه با علفهای هرز"، "مبارزه با سن" و "ارشاد و راهنماییهای ترویجی" صورت می‌گیرد. البته تمهیدات دیگری نظیر تضمین خرید گندم از طرف وزارت کشاورزی انجام می‌شود. طرح محوری گندم به منظور افزایش "میانگین عملکرد" و "تولید گندم آبی" تهیه و اجرا شده است (نجفی، ۱۳۷۴).

با آغاز طرح محوری گندم در استان فارس از تاریخ فوق الذکر لغایت سال ۱۳۷۱، میزان تولید گندم و تحویل آن به دولت در استان بین ۱۴/۶ تا ۲۹/۶ درصد افزایش داشته است (مرکز مطالعات برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، بی تاریخ). طی هفت سال گذشته، استان فارس با بیشترین مقدار تولید گندم و تحویل آن به سیلوها، مقام نخست را کسب کرده است. مطالعات مختلفی در استان فارس پیرامون محصول گندم صورت گرفته است (شاه ولی، ۱۳۷۶؛ Bakshi, 1997؛ نجفی، ۱۳۷۴؛ رنجبر، ۱۳۷۳؛ کرمی و همکاران، ۱۳۷۰). یکی از موضوعات مشترک در تمامی این مطالعات، بررسی جنبه ارشاد و راهنماییها در قالب طرح محوری گندم است. مرور پژوهشهای مذکور نشان می‌دهد که در بین عوامل تولید گندم، "آموزش" دارای بیشترین مقدار ضریب در بین عوامل مؤثر بر تولید گندم بوده است (نجفی، ۱۳۷۴). یک پژوهش دیگر معلوم کرده است که هر چه گندمکاران مورد مطالعه در استان فارس، خود را بیشتر در معرض منابع اطلاعاتی نظیر رادیو و تلویزیون قرار داده‌اند، تلاش بیشتری در تولید گندم از خود نشان داده‌اند (Bakshi, 1997؛ رنجبر، ۱۳۷۳). به عبارت دیگر، این منابع اطلاعاتی در رشد اعتماد به نفس در گندمکاران مؤثر بوده‌اند. با توجه به مطالعات فوق، پژوهش حاضر در استان فارس با این هدف انجام گرفت تا معلوم گردد که چگونه برنامه‌های صدا و سیما توانسته بر سیاست افزایش تولید گندم تأثیر بگذارد.

روش تحقیق

این پژوهش در استان فارس و در سه شهرستان داراب، مرودشت و آبادان انجام گرفت. این سه منطقه به ترتیب به عنوان مناطق گرمسیری، معتدل و سردسیر تولیدکننده گندم استان انتخاب گردیدند. برای تعیین روستا و جمعیت مورد مطالعه، گامهای زیر برداشته شد:

- (۱) براساس گزارش سازمان برنامه و بودجه از سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۶۵، آمار مربوط به تعداد بخشها، دهستانها و روستاهای شهرستانهای داراب، مرودشت و آبادان تهیه گردید.
- (۲) از فهرست نامهای هر شهرستان سه بخش و از هر بخش یک دهستان به صورت تصادفی انتخاب گردید.
- (۳) با توجه به اینکه ممکن بود در سال زراعی که مطالعه در آن انجام گرفت، برخی روستاها دارای کشت گندم نبوده باشند، از هر دهستان، نام ۹ روستا بصورت تصادفی انتخاب و برای انجام مصاحبه از بین آنها به طور تصادفی به ۵ روستا که دارای کشت گندم بودند مراجعه گردید.
- (۴) در هر روستا، با ۳ گندمکار که به صورت تصادفی انتخاب شدند مصاحبه به عمل آمد.

(۵) تعداد کل افراد مصاحبه شده در هر شهرستان و نهایتاً در کل استان به قرار زیر بوده است :
 نفر ۳-۴۵ نفر \times ۵ روستا \times ۱ دهستان \times ۳ بخش - تعداد افراد مصاحبه شده در هر شهرستان
 نفر ۴۵-۱۳۵ نفر \times ۳ شهرستان - تعداد کل افراد مصاحبه شده در استان
 نام شهرستانها، بخشهای هر شهرستان، دهستانهای هر بخش و روستاهای هر بخش که مورد مطالعه قرار گرفته اند در جدول شماره ۱ نشان داده شده اند.

جدول ۱ - شهرستانها، بخشها، دهستانها و روستاهای مورد مطالعه

مردوشت		آباده			داراب			شهرستان	
کامفیروز	مرکزی	ارسنجان	قنقری	سرچهان	بوانات	رستاق	حاجی آباد	مرکزی	بخش
کامفیروز شمالی	رحمت	ارسنجان	خرمی	سرچهان	مزایجان	کوهستان	خویه	فسارود	دهستان
گرمه	انجیره	زیاد آباد	قصر یعقوب	سیاهون	خیار سوخته	تل بارگاه	تاج آباد	سلطان آباد	
سربست	زاهنویه	رفیع آباد	خرمی	قنات سرخ	عاصمی	دمکن	خسویه	بریسکان	
چمریز	سرآباد	کمال آباد	قاضیان	ابونصر	مزایجان	کهنه بید	میانده	دشت	روستا
							پیر غریب*		
دهوالچه	کره ای	صالح آباد	فیروزی	قنات	قلعه آباد	استخر	خلیل آباد	ساختمان	
			ابراهیم				قنبری		
پیر سبز علی	کره طاوی	جمال آباد	خیر آباد	صوفیان	مرشدی	حسین آباد	ساجون	مادوان	

* یک پرسشنامه از روستای پیر غریب بدلیل ناقص بودن حذف گردید.

سؤالات پرسشنامه در سه قسمت به شرح زیر تنظیم گردیدند :

قسمت (الف). این قسمت برای دریافت نظرات پاسخگویان درباره حمایتهای طرح محوری

گندم از گندمکاران منظور شده بود.

قسمت (ب). نظرات گندمکاران درباره جنبه های انگیزشی طرح محوری با پاسخ به سؤالات

این قسمت جمع آوری گردید.

قسمت (ج). برنامه های آموزشی مختلف که برای بررسی تأثیر آنها بر تولید گندم و تحویل آن

به دولت مورد نظر این پژوهش بوده است عبارتند از : تماس مستقیم با مروج، دیدن فیلمهای آموزشی

ترویجی، بازدید از مزارع نمونه و نمایشی، گوش دادن به برنامه های رادیویی، تماشای برنامه های تلویزیونی،

مطالعه نشریات و مجلات آموزشی و ترویجی.

تعداد کل پرسشنامه‌های تکمیل شده به ۱۳۴ عدد رسید و تنها یک پرسشنامه به علت ناقص بودن حذف شد. جمع‌آوری اطلاعات در مردادماه و شهریورماه سال ۱۳۷۵ انجام گرفت. اطلاعات جمع‌آوری شده به کمک برنامه آماری کامپیوتری SPSS و آماره‌های کمی و کیفی موجود در آن تجزیه و تحلیل شده‌اند.

نتایج و بحث

نتایج حاصله از تجزیه اطلاعات، در دو قسمت توصیفی و استنباطی ارائه می‌شوند.

۱- نتایج توصیفی

نتایج بررسی پاسخ‌گندم‌کاران درباره تأثیر برنامه‌های آموزشی بر تولید گندم در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲- تأثیر برنامه‌های آموزشی ترویجی بر تولید گندم از نظر گندم‌کاران
(درصد و میانگین)

برنامه‌های آموزشی و ترویجی	خیلی زیاد	زیاد	کم	خیلی کم	میانگین *
تماس مستقیم با مروج	۱۸/۸	۲۷/۵	۲۱/۳	۳۲/۵	۲/۳۲
دیدن فیلمهای آموزشی ترویجی	۱۸/۹	۲۴/۳	۲۷/۰	۲۹/۷	۲/۳۲
بازدید از مزارع نمونه و نمایشی	۱۵/۰	۳۲/۵	۱۷/۵	۳۵/۰	۲/۲۷
گوش دادن به برنامه‌های رادیویی	۳۰/۲	۳۱/۰	۳۱/۹	۶/۹	۲/۸۴
تماشای برنامه‌های تلویزیونی	۲۹/۷	۳۵/۲	۳۱/۹	۳/۳	۲/۹۱
مطالعه نشریات و مجلات آموزشی ترویجی	۲۱/۱	۱۵/۸	۱۸/۴	۴۴/۷	۲/۱۳

* ۱- خیلی کم؛ ۲- کم؛ ۳- زیاد؛ ۴- خیلی زیاد

همانطور که در جدول ملاحظه می‌شود بیشترین تأثیر تعلق به "تماشای برنامه‌های تلویزیونی" (۲/۹۱) و "گوش دادن به برنامه‌های رادیویی" (۲/۸۴) بوده است. میانگین تأثیر برنامه‌های مختلف با آماره تجزیه واریانس یک طرفه یعنی F-test مقایسه گردیدند تا مشخص گردد که تفاوت این برنامه‌های آموزشی در تأثیرگذاری بر تولید گندم چگونه بوده‌اند. نتایج معلوم نمود که در سطح $P < 0.001$ تفاوت معنی‌داری دارند و برنامه‌های دو رسانه فوق دارای بیشترین تأثیر بوده‌اند.

نتایج استنباطی

تجزیه و تحلیل جنبه‌های حمایتی و انگیزشی طرح محوری گندم با برنامه‌های آموزشی مورد استفاده گندم‌کاران در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳ - مقایسه جنبه‌های حمایتی و انگیزشی طرح محوری گندم از لحاظ نوع برنامه‌های آموزشی (مقدار X^2)

مجلات آموزشی	برنامه‌های تلویزیونی	برنامه‌های رادیویی	نمونه‌نمایش بازدیدزراع	دیدن فیلم	تماس مستقیم با مروج	جنبه‌های حمایتی و انگیزشی
جنبه‌های حمایتی						
۱/۵۲	۱/۴۶	۱/۴۶	۴/۰۱	۲/۹۶	۰/۰۹	چنانچه قیمت تضمینی برداشته شود
۳/۹۳	۶/۸۵	۱۰/۱۱	۶/۳۹	۳/۴۹	۵/۹۶	شرایط کاری بعد از همکاری با مرکز خدمات
۵/۲۷	۱۵/۳۸	۶/۷۴	۱۰/۲۵	۵/۵۳	۳/۴۰	راهنمایی کارشناسان مرکز خدمات
۵/۷۳	۱۴/۲۲	۱۴/۸۷	۲/۵۶	۰/۵۱	۵/۷۷	وابستگی درآمد به زراعت گندم
۳/۱۲	۲/۷۶	۴/۷۳	۹/۶۸	۰/۱۶	۰/۵۲	دچار مشکل شدن با نکاشتن گندم
۵/۸۸	۳/۶۱	۶/۸۹	۳/۴۶	۲/۸۵	۵/۸۵	چگونگی فروش گندم به سیلوها
جنبه‌های انگیزشی						
۳/۷۸	۱۵/۵۵	۱۴/۴۲	۳/۷۸	۵/۵۹	۵/۹۵	انگیزش برای تأمین گندم کشور
۲/۴۰	۱۶/۰۲	۱۴/۱۲	۳/۶۶	۲/۹۷	۱۲/۹۷	قدردانی مردم و مسولان نسبت به گندمکاران برای تولید گندم
۵/۰۵	۳/۸۹	۱۶/۷۷	۳/۳۱	۳/۶۳	۴/۶۲	اهمیت تلاش گندم برای تولید گندم
۱/۶۶	۲/۸۶	۱۲/۶۵	۴/۰۳	۱/۹۸	۸/۳۰	بهبود کیفیت فعالیتهای گندمکاران
۲/۴۹	۲/۷۷	۱۳/۴۲	۶/۹۶	۴/۸۳	۳/۹۲	بالا رفتن مهارت‌های تولیدی گندمکاران
۱/۱۷	۱۵/۳۵	۱۵/۷۵	۱/۳۹	۵/۹۰	۵/۵۲	اهمیت کشت گندم نسبت به سایر کشتها

*** P < 0.001

** P < 0.01

* P < 0.05

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد برنامه‌های آموزشی: "رادیوئی"، "تلویزیونی" و "تماس مستقیم با مروجان" و "بازدید از مزارع" به ترتیب جنبه‌های حمایتی و انگیزشی بیشتری را تحت تأثیر قرار داده‌اند. هیچ یک از برنامه‌های آموزشی از طریق فیلم و مجلات، این جنبه‌ها را تحت تأثیر قرار نداده‌اند. سطح (مقدار P) تأثیرگذاری هر یک از این برنامه‌ها در جدول فوق الذکر نشان داده شده است. برنامه‌های آموزشی رادیوئی بر جنبه‌های حمایتی و انگیزشی نظیر موارد زیر تأثیر داشته‌اند: گندمکاران را در تأمین زندگی خود بسیار مهم دانسته و تا میزان زیادی درآمد خود را وابسته به آن می‌دانند. همچنین، برنامه‌های رادیوئی باعث شده تا شرایط کاری برای آنها آسانتر شده باشد. آموزشهای رادیویی همچنین در برانگیختن گندمکاران، کشت گندم را در نزد خودشان بسیار مهم جلوه داده به نحوی که بر اهمیت کشت این محصول نسبت به سایر محصولات افزوده و باعث گردیده تا گندمکاران را در تأمین گندم کشور ترغیب نمایند. ضمناً، برنامه‌های رادیویی توانسته‌اند به میزان بالائی ق‌دردانی مردم و مسئولان را نسبت به گندمکاران برای کشت گندم نشان دهد. همچنین برنامه‌های آموزشی رادیو، باعث بهبود مهارتهای تولیدی گندمکاران و کیفیت فعالیتهای آنان گردیده است.

برنامه‌های آموزشی تلویزیون نیز بر جنبه‌های حمایتی و انگیزشی نظیر موارد زیر تأثیر داشته است: برنامه‌های تلویزیونی، همانند برنامه‌های آموزشی رادیوئی، ق‌دردانی مردم و مسئولان را نسبت به گندمکاران برای کشت گندم به آنان نشان داده و آنان را در تأمین گندم کشور ترغیب نموده است. همچنین آنان را در اهمیت دادن به کشت گندم نسبت به سایر محصولات برانگیخته است. برنامه‌های تلویزیونی با ایجاد انگیزه‌های فوق الذکر در گندمکاران آنان را در منظور کردن کشت گندم به عنوان منبع درآمد خود و بروز مشکلات در صورت نکاشتن گندم در این رابطه، تحت تأثیر قرار داده است.

برنامه‌های تلویزیونی، همچنین در ایجاد همکاری بین گندمکاران با مروجان و کارشناسان مراکز خدمات مؤثر بوده است.

برنامه‌های آموزشی که از طریق تماس مستقیم مروجان و کارشناسان مراکز خدمات با گندمکاران انجام گرفته است، توانسته آنان را به همکاری با مراکز خدمات ترغیب نموده و به نحوی ق‌دردانی مردم و مسئولان را نسبت به کشت گندم به گندمکاران نشان دهد. همچنین باعث بهبود کیفیت فعالیتهای آنان شده‌اند.

برنامه‌های آموزشی از طریق بازدید از مزارع نمایشی باعث همکاری بیشتر گندمکاران با مراکز خدمات شده است و توانسته است به آنان نشان دهد که در صورت نکاشتن گندم، دچار چه مشکلاتی خواهند گردید.

مقایسه نتایج پژوهش حاضر با پژوهش دیگر که بوسیله کرمی و همکاران در استان فارس انجام گرفته است تغییراتی را در نحوه تأثیرگذاری برنامه‌های صدا و سیما بر گندمکاران نشان می‌دهد. در پژوهش اخیر چنین گزارشی شده است که برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی بر جنبه‌هایی نظیر پذیرش تکنولوژی و یا فراگیری موضوعات خاص نظیر زراعت و گیاهپزشکی و یا ماشین‌آلات کشاورزی که نهایتاً بر افزایش عملکرد در واحد سطح، مؤثر می‌باشند، تأثیر بگذارند (کرمی و همکاران، ۱۳۷۰). نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تأثیر برنامه‌های صدا و سیما بر جنبه‌هایی نظیر موارد زیر بوده است:

- برانگیختن گندمکاران به تأمین گندم کشور
 - انعکاس قدردانی مردم و مسئولان نسبت به گندمکاران برای تولید گندم
 - با اهمیت تلقی کردن تلاش گندمکاران در نزد خودشان
 - اهمیت دادن به تولید گندم نسبت به سایر کشتها در نزد گندمکاران
 - بهبود مهارتها و فعالیتهای تولیدی گندمکاران برای تولید گندم
- بررسی جنبه راهنمایی و ارشاد در قالب سیاست افزایش تولید گندم، توانسته بر جنبه‌های حمایتی و انگیزشی بسیار اساسی گندمکاران مؤثر باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

علیرغم اطمینانی که طرح محوری گندم از لحاظ حمایت و ایجاد انگیزش در گندمکاران بوجود آورده است ولی بدون همکاریهای فنی، چنین اطمینانهایی بوجود نخواهند آمد. ولی آنچه حائز اهمیت است آن است که انجام همکاریهای فنی باید به نحوی انجام گیرند که از میزان شرطی شدن آنها در قبال تولید و تحویل گندم کاسته شود و بر جنبه‌های حمایتی و انگیزشی افزوده گردد تا امکان استقرار تولید به ویژگیها و خصوصیات گندمکاران وابسته شود. لذا، تقویت وجود انگیزه کسب موفقیت در گندمکاران می‌تواند آنان را در کسب فعالیتهای خود از لحاظ کمی و کیفی بهبود بخشد (انگیزش پیشرفت). برای تداوم چنین انگیزه‌ای در گندمکاران می‌توان از عوامل درونی نظیر متکی کردن آنان به درآمد ناشی از تولید گندم و یا برخوردار کردن آنان از وسایل شخصی و یا از عوامل بیرونی نظیر ارائه خدمات فنی و حمایتی، آنان را برای بهبود تولید ترغیب کرد (فعال سازی و برانگیختگی). به کمک فعال سازی و برانگیختن گندمکاران می‌توان آنان را بیشتر به نیاز کشور به تولید گندم متوجه نمود. البته لازم است که انتظارات آنان را برآورده کرد تا نقش خود را در راستای تولید گندم جدی تر دنبال کنند و اعتقاد بیشتری به ثمر بخش بودن این نقش پیدا کنند (توجه به نظر داشت ارزشی). باید سعی کرد تا گندمکاران بین تلاشهای خود برای تولید گندم و تلاشهای سازمانهای ذیربط هماهنگی و همسوئی بیشتری را احساس کنند که برای این منظور علاوه بر برانگیختن آنان، عوامل مورد نیاز تولید هم فراهم گردد. لذا، پیشنهاد می‌شود ضمن توجه به این نکات، برای

تقویت جنبه‌های حمایتی و انگیزشی، اقدامات زیر نیز به عمل آیند:

- (۱) دامنه خدمات ارشادی و مشاوره‌ای طرح گسترده‌تر شده و برنامه‌های آموزشی ترویجی رادیویی و تلویزیونی بیشتر و متنوعی تهیه و پخش شود. ضمناً برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی از لحاظ خبری، آموزشی و انگیزشی مد نظر قرار گیرند تا به طرز مشخص تری مثمر ثمر قرار گیرند.
- (۲) لازم است جنبه‌های حمایتی و انگیزشی طرح تقویت گردند. به عنوان مثال، لازم است که قدردانی مردم و مسؤلان نسبت به گندمکاران نه تنها از طریق همکاریهایی که با آنان می‌شود، بعمل آید، بلکه از طریق برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی به اطلاع آنان رسانیده شود و یا مثلاً برنامه تضمین خرید گندم با محاسبه دقیق تر و به موقع ادامه اعلام گردد.

منابع مورد استفاده

- ۱- رنجبر، ب. ۱۳۷۳، ارزیابی طرح محوری گندم در شمال استان فارس (شهرستانهای آباده و اقلید)، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شیراز.
 - ۲- سازمان برنامه و بودجه استان فارس، ۱۳۷۰، مشخصات نقاط روستایی استان فارس براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن - ۱۳۶۵، شهرستانهای داراب، مردوشت و آباده.
 - ۳- شاه ولی، م. ۱۳۷۶. مطالعه انگیزه‌های گندمکاران طرح محور گندم به منظور تبیین چگونگی تقویت آنها، دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز، گزارش طرح پژوهشی ۵۳۲-۹۱۳-AG-۷۴.
 - ۴- کرمی، ع؛ زمانی، غ؛ لاری، م؛ صحرائی، غ؛ علاج، ن؛ و فولاد، پ. ۱۳۷۰. پژوهشی در رفتار ارتباطی کشاورزان در استان فارس، اداره کل کشاورزی استان فارس و دفتر همکاری علم و صنعت دانشگاه شیراز.
 - ۵- مرکز مطالعات برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، معاونت طرح و برنامه وزارت کشاورزی، الگوی پیشنهادی جهت اجرای طرح تحقیقاتی - موضوع: مطالعه گندم از مرحله تولید تا مصرف، بی تاریخ.
 - ۶- ملک محمدی، ا؛ شاه ولی، م؛ و یعقوبی نژاد، م؛ ۱۳۶۹. بررسی عملکرد جوئز تشویقی و ترویجی گندمکاران استان تهران، جهاد دانشگاهی دانشکده‌های کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. کرج.
 - ۷- نجفی، بهاء‌الدین. ۱۳۷۴. بررسی آثار طرح محوری گندم: مطالعه موردی شمال استان فارس، اقتصاد کشاورزی و توسعه شماره ۱۱، صص ۲۷-۴۱.
- 8- Bakhshi Jahromi, A. (1997), The Comparison of High and Low Performance Wheat Growers With Respect to Their Attributional Sytle, Agricultural College, Shiraz University, MS Thesis.